

OYALI DUVAK

Medine Yıldız

- Saat Kulesi'ne doğru yaklaştıkça beni Kağızman'a alıp götüren şeyin dalgaların veya zihnimin bir oyunu olmadığını anladım. Adımlarımı sazendenin parmaklarından dökülen notalara doğru hızlandırdım. Tellerde takılı kalmadı kelimeler. Sazende *Kağızman'a ismarladım nar gele* diyerek türküye başladığında ben kaderin bizi Kağızman'a gönderdiği yıllara çoktan gitmiştim. Çocukluğumun ve gençliğimin geçtiği mahalle, Gülbahar, teyzem, diz boyu yağan ve haftalarca kalkmayan karlar, çengellere asılarak kurumaya bırakılmış kömeler, Gamir Damı ve Kağızman'ın kurtuluş hikâyeleri... Hepsi parça parça ve hızla gözlerimin önünden geçti. Sazendenin tele son vuruşuyla İzmir'e dönüverdim birden. Açıp önüne serdiği sazının kılıfına cüzdanımdaki tek kâğıt parayı nazikçe bıraktığımda eli kalbinin üstünde, gözleri yerde, boynu eğik bir şekilde teşekkür etti. Teşekkürü, temmuz ayını geride bırakır sıcaklıktaydı. Bir yanım huzurlu bir yanım huzursuz, adımlamaya başladım.

Saat Kulesi'nde her şey, yine her zamanki gibiydi. Ellerindeki çiçeklerden daha renkli giyinen satıcı kadınlar Kule'nin etrafını tavaf ediyor; yanında kız arkadaşı, sevgilisi veya eşi olan erkekleri avına düşürüp gün içerisinde belki yüzlerce kez söyledikleri o cümlelerden birini üstlerine salıyorlardı. "A be alasin çiçeklerden sevdiceğine, güldüresin yüzünü!" cümlesi nasip oldu önümde aheste aheste, sevgiliyle el ele yürüyen delikanlıya. Meydandaki güvercinler için plastik bardaklarda yem satan kadınlar ise çoktan iskemlelerinde yerlerini almıştı. Çocuklar atılan yemleri toplayan güvercinlere doğru koşup onları uçurmaya çalışıyordu. Yemler atılıyor, güvercinler toplanıyor, çocuklar koşturuyor, güvercinler havalanıyor, sonra tekrar yemler atılıyor, güvercinler toplanıyor, çocuklar koşturuyor... Tam bu döngüyü izlerken bir ses, sıradanlığı bozuverdi. Kanatlanmış güvercinler yerle mesafeyi aralamış, yemlere inmiyordu. Çocuklarsa güvercinler-

den çoktan vazgeçmiş, annelerinin eteklerine yapışmıştı. Çocukları ve güvercinleri ürkütmeye yeten sese doğru başımı çevirip baktığımda sade bir gelinliği andıran beyaz elbise içinde, siyah saçlı bir kadın gördüm. Elbisenin üstünde örgüden beyaz bir yelek, başında da tığ işi, beyaz ipten örülmüş bir fötr şapka vardı. Dudağındaki ateş kırmızısı ruj ve ayağındaki kırmızı terlik, kara sıçrayan kan gibi bozuyordu beyazlığı. Sesinin tonu, yüzündeki gülümsemeye örtüşmüyordu. Sanki bir tiyatro sahnesinden fırlamıştı. Canı çok yanmış, yandığından aklını yitirmiş bir kadın rolünü hayatında hiç olmadığı kadar gerçekçi oynamaya çalışan bir tiyatrocunun gibiydi. Etrafa savurduğu kelimeler yetmez gibi elini kolunu da sağa sola savuruyor, kime yaklaşırsa yaklaştığı kişi geriye çekilip kadının hareket alanını genişletiyordu. Çocukluk arkadaşım Gülbahar geldi yine gözlerimin önüne.

Bugün her şey onu çağrıştırmak için yemin mi etmişti yoksa tevafuk denen şey tam da bu muydu, bilmiyorum. Kemeraltı Çarşısı'nda kalabalığa karışmadan Hükümet Konağı'nın önünde, bahçesindeki çınarın parmaklıkları aşan gölgesi altında, Kağızman'daki teyzemi aradım. Gülbahar'ı sordum hemen, "Nasıl olsun kızım, Gülbahar bıraktığın Gülbahar." dedi. Bıraktığım Gülbahar, benim bulduğum Gülbahar değildi oysa.

Babamın tayini sebebiyle gitmiştik Kağızman'a, bundan tam yirmi beş yıl önce. Ortaokul ikinci sınıftaydım. Eğitimime babamın öğretmenlik yapacağı okulda devam edecektim. Sınıfa girdiğimde benimle ilk konuşan, ilk tanışmaya çalışan Gülbahar olmuştu. Sınıfın, hatta okulun en başarılı öğrencisiydi. Bu, son sınıfta da değişmedi. Babam dâhil tüm öğretmenler, gelecek vadeden bu öğrenciyi desteklerken babası Burhan amca "Ortaokuldan sonra okutmayacağım." diye tutturmuştu. Müdür, babam, birkaç öğretmen konuşsa da ikna edemediler. Dışarıdan bitirsin bari, dediler. Ona da cevabı hayır, oldu. Gülbahar, tutunacak son dalı kırılmış gibi kalakalmıştı ortaokul bitince.

Okul çıkışı ara ara Gülbahar'ın yanına uğurdum. Liseden, öğretmenlerden, derslerden bahsetmemi ister, bunları can kulağıyla dinlerken bir yandan da üniformamı süzerdi. Ağaçtan kopan bir yaprağın ağır ağır yere düşmesi gibi gözleri üzerimde kayar giderdi. Ona okulun kütüphanesinden kitaplar alır getirirdim. Bir çırpıda okur, okuduklarını anlatırdı bana. Farklı konular açmaya çalışsam da bunların dışına çıkamazdık. Bir de Ali'yi sorardı. Ortaokulda ben, Gülbahar ve Ali aynı sınıftaydık. İkisi ilkokulda da aynı sınıftaymış. Ali de sık sık Gülbahar'ı sorar, benimle selam gönderirdi. O sormaların, selamların altında yatan ilgiyi biliyordum. Gülbahar, ortaokulun son karnesini alıp sessizce gözlerinden yaş döke döke evinin yolunu tutarken Ali arkasından koşup "Söz veriyorum Gülbahar! Bir büyüyelim, üniversiteyi beraber okuyacağız. Bunun için üzülme." demişti. Gülbahar kendisine değer veren, hayata tutunmak için bir dal uzatan Ali'yi o gün gönlüne nakşetmişti. Ali'nin zaman zaman "Önce ben sevdim. Daha ilkokuldayken adını sayıklıyordum." diyerek öncelik yarısına girdiği olurdu. Gülbahar okuldan ayrı düşeli her ikisinin de gönül elçisi

olmuştum. Birbirlerine yazdıkları mektupları da az taşımadım. Bizim mahalenin çocuğuydu Ali de. Varlıklı bir ailenin en büyük çocuğu ve tek oğluydu. Babasının onlarca işçi çalıştırdığı deri imalathanesi vardı. Buna rağmen Ali'yi yaz tatillerinde eti senin, kemiği benim diyerek kendi yağıyla kavru lan Derici Yılmaz'ın dükkânına bırakırdı. İyice piştiğine inandığı an oğlunu imalathane ye alacaktı. Dediği gibi yaptı, ustasından oluru alınca Ali'yi liseyi bitirdiğinde imalathanenin başına geçirdi.

Liseden mezun olduğum sene girdiğim üniversite sınavından istediğim puanı alamadım, daha sıkı hazırlanıp bir sene sonra yeniden girecektim. Babam da iki seneye kadar Kağızman defterini kapatmak, tayinini memleketimize, İzmir'e aldırma k istiyordu. Babamın müdür yardımcılığı yaptığı okulda, başarisından çokça söz edilen Kağızmanlı öğretmen bir arkadaşı vardı. O yaz, sayısal derslerde eksiklerimi kapatmama yardımcı olacaktı. Dersleri bizim evde yapıyorduk. İzmir'deki öğretmen teyzem de okullar kapanınca birkaç haftalığına bize gelmişti. Hocam yine ders için evimize geldiği bir gün teyzemle tanıştı. Üzerinden çok geçmeden de o senenin kışında, karların diz boyu yağdığı bir zamanda evlendiler.

Nihayet karlar kalkmış, bahar kendini belli etmeye başlamıştı Kağızman'da. Sınav yaklaştıkça, deneme sınavları için Kars'a daha sık gidiyordum. Gülbahar'ın manifaturacıdan almamı istediği kumaşlar vardı. Bir sınav dönüşü kumaşları alıp ilçeye dönmek için minibüse bindiğimde Ali oturdu yanıma. Hâlimi hatırlamı sorduktan sonra Gülbahar'ı sordu. Hemen ardından da "Gülbahar'a verir misin?" diyerek elime oyalı bir yazma tutuşturdu. Sonra da ilk durakta inmek için ayağa kalktı. Sabah da aynı minibüsteydik Ali'yle, kalabalık olunca birbirimize başımızla selam vermiştik. Günde ikinci kez birbirimizi görüşümüz, rastlantı değildi anlaşıl an. Yazmanın kendisi bembeyazdı, kenarları ise renkli renkli pullardan yapılmış oyayla çevrelenmişti. Kumaşların arasına, poşetin en alt kısımlarına doğru özenle yerleştirdim. Eve uğramadan Gülbahar'a uğrayıp hem kumaşları hem de yazmayı verecektim.

Evlerinin kapısı açılmayınca arka bahçeye dolaştım. Anneyle kız çardakta oturuyordu. Masanın üstüne bardaklar, tabaklar konmuştu. İkinci çayını içeceklerdi. İki si de geldiğimi fark etmedi. Gülbahar, ılık ılık esen rüzgârın yüzünü okşamasına izin veriyor, gözü kapalı, esintinin alıp getirdiği leylakların kokusunu içine çekiyordu. Umudun muştucusu bahar, yandan bir gülümseme koymuştu sanki dudaklarına. Bunun yazmayla bir bağı olabilir mi diye düşündüm. Gülbahar gözünü açtığı anda, annesinin burnunun ucuna indirdiği yakın göz lüğünün üzerinden kendisini izlediğini gördü. Hemen doğruldu, gözlerini annesinin gözlerinden kaçırmaya çalıştı. O an çardağa yaklaşım selam verdim. Gülbahar'la kucaklaştık. Annesi Ruziye teyze "Hoş geldin kızım, gel otur." deyip kaldığı yerden dantelini örmeye devam etti. Gülbahar fırından yeni çıkarıp getirdiği, biraz yumuşasın diye üstünü bezle örttüğü cevizli keki açıp dilimlemeye koyuldu sonra da bana çatal ve bardak getirmek için mutfağa yöneldi.

Ben de yardım edeyim, diyerek kalktım arkasından. Mutfakta, kumaş poşetini eline tutuştururken yazmayı çıkarıp verdim eline. Görür görmez yanakları al al, gözlerinin içi pırıl pırıl oldu. Ruziye teyze “Gülbahar! İlknur! Kekler kuruyacak, nerede kaldınız?” diye seslenince yazmayı tekrar poşete koyup alacaklarımızı alıp hemen mutfaktan çıktık. Gülbahar çayları koydu. Annesi hâlâ yatak odası takımının yastık uçları ile meşguldü. Her bir karışta yüz yüze bakan iki gülden oluşuyordu motif. “Çayınızı soğutmayın siz. Başa gelip bırakacağım.” dedi. Biz ikinci çaylarımızı yarıladığımızda Ruziye teyze iki gülü kavuşturmuş, başa gelmişti. Çektiği son zincirin halkasını kaçmasın diye uzunca bırakıp mili çıkardı, ördüğü danteli özenle dizinin üstünde düzeltti sonra da kalan yumağa güzelce sarıp gözlüğüyle beraber el işi çantasına koydu.

Çok geçmeden Neriman teyze bahçe kapısında beliriverdi. Gülbahar birden ayağa kalktı, ani kalkışıyla herkesin bakışını üzerine çekince “Hoş geldin Neriman teyze! Çayımız sıcak, size de çatalla bardak getireyim.” diyerek soluğu mutfakta aldı. Ben de Neriman teyzeye selam verip kalktım Gülbahar’ın arkasından. Mutfağın perdesini iyice çekerek kapının arkasına geçen Gülbahar’ın kulağı çardaktaydı, benimse gözüm Gülbahar’da.

Ali’nin askere gideceğini haber vermeye gelmişti annesi. Askere gitmeden de adını koymak istiyorlarmış. “Ziyaretim hayırlı bir iş için Ruziye Hanım. Ali hayırlısıyla askerliğini yapsın gelsin, Gülbahar kızımızı Allah’ın emriyle...” derken Ruziye teyzenin “Nasip Neriman Hanım, nasip.” deyip geçiştirivermesi Gülbahar’ın yüzündeki mutluluğu alıp götürmüştü. Kapıdan uzaklaştı, mutfak dolabından misafir için ayrılmış bardaklardan, tabaklardan, çatallardan birer tane alıp tepsiyeye koydu. Çardağa gittiğimizde ikisi de havadan sudan konuşuyorlardı.

Ruziye tezeyi son günlerde sıkıntılı görüyordum, günler sonra nedenini öğrenebildik. Burhan amca “Keçecilerden Aksak Arif’le karısı, Gülbahar için gelmek istiyorlar. Oğulları Vedat keçeleri pazarlamak için İstanbul’a gitmiş, oradan birkaç şehre daha geçecekmiş. Yaklaşık üç hafta sonra döneceğini söylediler. Siz hazırlığınızı şimdiden yapın.” demiş Ruziye teyzeye. Vedat iyi çocuktur, deyip vermiş sözü Aksak Arif’e. Ruziye teyze de bunu Ali’de gönlü olduğunu bile bile Gülbahar’a söyledi. Gülbahar’ın dünyası başına yıkıldı. Hemen Ali’ye olanı biteni anlatan bir mektup yazıp ulaştırmam için elime verdi.

Ali yazmayı verdikten sonra bir daha ortalıkta görünmedi. İyice merak etmeye başlamıştık. Gülbahar yazmayı elinden hiç düşürmüyor, bana sık sık Ali’nin nerelerde olduğunu soruyordu. Vedat’ı duyup mu ortadan kaybolmuştu, anlayamamıştık. Çok geçmeden kefil, ağır borç yükü, tefeciler derken mahalleden kaçıp gittiğini öğrendik. Hemen ardından da ailesi çekip gitmiş Kağızman’dan. Ortada ne imalathane kaldı ne başka bir şeyleri. Gülbahar’ı bahçede en son, o güne kadar gözü gibi sakladığı tüm ders kitaplarını kapılarının önündeki çöp konteynerinin kenarına yığarken gördüm. Bahçenin kapısını tam kapatacakken seslendim, durakladı, sonra da yanına koşarak gittim. Bir şey sormadım,

bir şey diyemedim. O da omuzlarını silkti sadece, sessizce evine doğru yöneldi. Ne ben arkasından gidebildim ne de o “Gel!” diyebilirdi. Önce evden sonra da odasından çıkmaz oldu. Sessizliğe gömüldü, günlerce ağzından tek bir kelime duyulmadı. Her gün uğrar, otururdum Gülbahar’ın yanında. Ne zaman gitmek için kalksam Ruziye teyze “Kal İlknur’um, kurban olayım Gülbahar’la biraz daha kal, seni sever, seninle konuşur belki.” diye yalvarırdı. Ben de Ruziye teyze de Gülbahar’ın gözlerini duvara dikip boş boş bakmasına çare olamadık. Ruziye teyzenin götürmediği doktor, okutmadığı hoca, takmadığı muska kalmadı ama nafile. Tüm mahalle haberdar oldu bu durumdan. Aksak Arif’in “Verilmiş sadakamız varmış.” cümlesi de dilden dile dolaşıyordu. Vedat’ı ise Kağızman’a döner dönmez kendi köylerinden bir kızla apar topar nişanlayıverdiler.

Ruziye teyze yıllardır içine attıklarını bir bir dışarı vuruyor, tüm bu olup bitenlerden Burhan amca’yı suçlu tutuyordu. Burhan amcaya ise kendi iç sesi yeyiyor, başını taştan taşa vuruyordu. Ruziye teyze “Daha küçücüklerken birbirlerine yakıştırıp akıllarını karıştırdın. Kaderlerini düğümlemek istedin de ne oldu, olan benim biricik çocuğuma oldu.” diyerek Neriman teyzeye de payına düşeni veriyordu. Hiçbir şeyin önemi kalmamıştı, Gülbahar sessizliğini bozduğunda bambaşka biriydi artık. Ali evin içindeymiş de kendisinden saklanmış gibi çocukken seslendiği isimle, odalarda onu arıyordu. Sonra eve sığamaz oldu. Sabahları, içten gelmeyen, acıyı örten bir gülümsemeye kalkıp “Aliş’e gidiyorum.” diyerek oyalı yazması başında, koştura koştura Ali’nin evinin önüne gidip gün boyu orada dikilmeye başladı. Kapıya kilit vurulmasına rağmen demir parmaklıklara iki eliyle tutunup başını araya koyar, bahçeye doğru “Aliiiiiş, Aliş!” diye seslenir dururdu. O ses tüm mahalleyi aşar da bir tek Ali’ye ulaşmazdı. Kaç kez kar indi Ali’nin evinin bahçesine, kaç bahar gördü bahçe-deki ağaçlar, kaç ağacın dalına yuva yaptı kuşlar... Gülbahar şahitti hepsine.

Mahallenin çocukları Aliş’e uysun diye Gülbahar’a Gülüş adını taktılar. Anneleri babaları yapmamaları gerektiğini ne kadar tembihlese de bir araya toplandıklarında “Gülüş! Aliş gelmiş, köşede seni bekliyor.” deyip Gülbahar’ın mesken tuttuğu kapıdan uzaklaşıp köşeye kadar koşturuluşunu seyretmeyi âdet edinmişlerdi. O da her defasında kanar ya da kanmak istercesine çocukların parmaklarıyla işaret ettiği köşeye kadar iki eli başında, yazmasını tutarak hızlı hızlı gider, kafasını diğer sokağa çevirir, “Gelmemiş, gelmemiş. Gelir ama. Aliş gelecek, Aliş gelecek.” diyerek tekrar yerine hızla dönerdi. Akşamın karanlığı çökünce gözü arkada, kendi evinin yolunu tutardı. Sabah güneşin belirmesiyle yola koyulurdu yine. Ali çekip gideli yirmi yıla yaklaşmıştı ama mahallede nerede Gülbahar’dan bahsedilir orada mutlaka Ali de anılırdı. Arkasından Gülbahar’a acımalar, Ali’ye beddualar eksik olmazdı.

Fırsat buldukça Kağızman’a gidiyorum. En son iki yıl önce oradaydım. Ne anesi ne babası hayatta kalan Gülbahar’a teyzem bakarak göz kulak oluyordu. Kimi zaman yemek götürüyor kimi zaman da evini toplayıp dönüyordu. Tey-

zemle eniştem beni otagardan alıp evlerine götürdüklerinde gece yarısıydı. Sabah kalkar kalkmaz Gülbahar'a gitmek istedim. Teyzem, "Kahvaltı yapalım da beraber çıkalım. Dışarıda işimiz uzun sürebilir. Gülbahar kaç gündür elini kulağından çekmiyor, büyük ihtimal ağrısı var, ben doktora gitmeye ikna edemedim. Seni hatırlar da ikna olur belki." dedi. Teyzem öyle deyince birkaç şey atıştırıp evden çıktık. Gülbahar simidi çok severdi, fırından yeni çıkanlardan bir tane aldık giderken. Gülbahar her zamanki yerinde, Ali'nin çekip gittiği evin önünde duruyordu. Beni unutmamış olacak ki görür görmez "Mektup geldi, mektup geldi." diyerek heyecanlandı önce. Ardından "Aliş gelecek, Aliş gelecek..." demeye başladı. Simidi uzattım önce. Bir süre elinde tuttu sonra susamalarını tırnaklarıyla tek tek kazımaya başladı. O esnada, başındaki yazmasına kaydı gözlerim. Gülbahar'la birlikte o da yıpranıp gitmişti. Ne pulların rengi ne de kumaşın beyazlığı kalmıştı. Teyzem omzuma dokundu, önce beni topladı. Sonra bir yandan teyzem bir yandan ben epeyce dil döktük, kelimelelerin etkisi miydi yoksa ağrısının şiddeti miydi bilemedik ama sonunda hastaneye gitmeye ikna oldu. Simidi yemeye niyeti yoktu, bana uzatınca ben de alıp duvarın üstüne koydum. "Kuşlar yesin, olur mu?" deyince "Onlar mı?" diyerek Ali'nin bahçesindeki ağaçların tepesinde duran serçeleri gösterdi. Cevabımı beklemeden "Onlar yesin." deyiverdi.

Eniştem bizi arabayla, hastanenin önüne bıraktı. Gülbahar hastane girişinde koluma sımsıkı yapıştı. O etrafına, etraftakiler ona baka baka doktorun odasının önüne geldik. Sekreter, Gülbahar'ın hâlini görünce randevu alıp gelmeyen hastanın yerine alıverdi. Onunla beraber ben de içeri girdim. Doktor, hasta koltuğuna oturan Gülbahar'ın ellerini yazmadan indirmediğini görünce elindeki otoskobu kulağına yerleştirebilmek için teknikerden yardım istedi. Yirmili yaşlarda genç bir delikanlıydı tekniker. Gülbahar, onun kendisine yaklaştığını görünce çok tedirgin oldu, başındaki yazmaya sımsıkı yapıştı. İniltiye benzer sesler çıkarmaya başlayınca yanına yaklaştım. Sakinleştirmeye çalıştım, baktım olacak gibi değil teknikerin elinden aleti alıp Gülbahar'ın kulağına ben yerleştirdim. Biraz sakinleşmişti. Doktor, kulağını muayene ederken diğer odadan sekreter seslendi. Kayıt işlemleri için bazı kimlik bilgilerinin gerekli olduğunu söyleyince o odaya geçtim. Çantamdan tam kimliği çıkaracakken Gülbahar'ın gülme ve ağlamayla karışık sesini duydum. Meğer tekniker otoskobu çıkarırken aletin üst kısmı oyalara dolanmış. Gülbahar koltukta çırpınmaya başlayıp sesini daha da yükseltince tekniker ne yapacağını şaşırmış. O çırpınıyla Gülbahar'ın yazmasının arkası öne gelmiş, yüzünün bir kısmını kapatmış. Odaya girdiğimde hasta koltuğunda debeleniyor, kalkmaya çalışıyordu. Kalkınca iki eliyle, başındaki arkası önü birbirine karışmış yazmayı tutup bir sağa bir sola sallanmaya başladı. "Duvak o. Aliş açacaktı, Aliş açacaktı. Duvak o..." diyor, başka da bir şey dökülmüyordu Gülbahar'ın dudaklarından.